

การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล

Development of Indicators for Instructional Leadership Behaviors of Municipal School Principals

กมล ทรายู¹ สมเจตน์ ภูศรี² และศิริ ถีอาสนา³

Kamol Trachoo¹, Somjet Poosri² and Siri Thee-asana³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์**ประการแรก**เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล และ**ประการที่สอง**เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษารองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 920 คน ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรแฝง และตัวแปรสังเกตได้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพจริงโดยใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีความเชื่อมั่นรายข้อ ระหว่าง .9855 ถึง .9858 สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) การวิเคราะห์ข้อมูลคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ **ระยะที่ 1** การสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ **ระยะที่ 2** การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ และ **ระยะที่ 3** การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 75 ตัว ดังนี้ คือ 1) องค์ประกอบหลักด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย ตัวบ่งชี้ 17 ตัว 2) องค์ประกอบหลักด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 15 ตัว 3) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ตัวบ่งชี้ 10 ตัว 4) องค์ประกอบหลักด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 20 ตัว และ 5) องค์ประกอบหลักด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน ตัวบ่งชี้ 13 ตัว

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 78.79

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² Ed.D. (Educational Management) รองศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ค่า P เท่ากับ .27283 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .98 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังที่สองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ .010 และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 1135.01

คำสำคัญ : การพัฒนาตัวบ่งชี้, พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ

ABSTRACT

This research aimed to construct and develop indicators for instructional leadership behaviors of municipal school principals, and to test congruence of the developed model of relationship, structure, and indicators for instructional leadership behaviors of municipal school principals with the empirical data. The sample consisted of 920 subjects: municipal school principals, assistant school principals for academic affairs and head teachers of learning strands at municipal schools in the Northeast of Thailand that provide basic education. The variables used in the research were latent variables and observed variables. Data were authentically collected by using a rating scale questionnaire with .9855-.9858 reliability. The statistics were mean, standard deviation, chi-square, GFI and AGFI. Data were analyzed by using a computer program. The research was conducted in 3 phases: Phase 1 was constructing conceptual framework and drafting indicators for academic leadership behaviors; Phase 2 was developing indicators for instructional leadership behaviors; and Phase 3 was testing congruence of the model of relationships, structure, and indicators for instructional leadership behaviors of municipal school principals with the empirical data.

The research results were as follows:

1. Results of the study revealed the following 5 major factors and 75 indicators of academic leadership behaviors: 1) determining the direction and policy with 17 indicators; 2) creating the environment conducive to learning with 15 indicators; 3) developing the teaching profession and personnel with 10 indicators; 4) curriculum implementation and knowledge management with 20 indicators; and 5) student quality enhancement with 13 indicators.

2. Testing the congruence of the model of the relationship, structure, and indicators for academic leadership behaviors of municipal school principals revealed that the model was in congruence with the empirical data: Chi-square = 78.79, P = .27283, GFI = .99, AGFI = .98, RMSEA = .010, and CN = 1135.01.

Keywords : Development of Indicators, Instructional Leadership Behaviors

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกลายเป็นปัจจัยท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน มีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น มีการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับทุนทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการใช้การวิจัยและพัฒนาเพื่อ

นำไปสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ บนพื้นฐานการสร้างนวัตกรรมและบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการปรับตัว รู้เท่าทันกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน, 2550 : 1) จากสภาพการณ์ดังกล่าวจะเห็นว่าการก้าวเข้าสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ประเทศไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งสำคัญหลายบริบท

ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนา มีการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” (Green and Happiness Society) เพื่อสร้างความมั่นคงและความอยู่รอด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 1 - 2) โดยการนำ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาประยุกต์ใช้บูรณาการทางการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาและสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ตามแนวทางรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่ได้บัญญัติไว้ เช่น บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และต้องดำเนินการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกรูปแบบให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ (ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์, 2550 : 31) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กล่าวว่าการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545 : 2) ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2555 ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของชาติอย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 45-55)

จากความคาดหวังดังกล่าวจะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหลักที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาชาติ ในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพตามที่คุรุสภากำหนด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550 : 16) นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของงานวิชาการ

อยู่เสมอ มีความรู้ความสามารถ ที่จะเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีลักษณะสำคัญ ต่อความเป็นองค์การหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ (Learning reform) (ธีระ รุญเจริญ, 2550 : 155) สอดคล้องกับแนวคิดของ จันทราณี สงวนนาม (2551 : 142); ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2549 : 8) และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551 : 222) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่ามีความสำคัญ และส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของสถานศึกษา กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี มีความพร้อมในการปฏิบัติตนรวมทั้งแสดงออกถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์อยู่เสมอ

อย่างไรก็ตามจากการรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาทุกสังกัดในภาพรวมยังมีจุดอ่อนด้านการบริหารจัดการงานวิชาการ ประเด็นสำคัญ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาแสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการหลากหลายและต่อเนื่อง การนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงงานวิชาการ การนิเทศติดตามประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง และการจัดให้มีสื่อการเรียนการสอนเหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551 : 84 - 85) สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) ที่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาทางวิชาการ โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการ พบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในการคิดวิเคราะห์ ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังไม่มี การกระจายอำนาจการบริหารสู่สถานศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 2) นอกจากนี้ผลจากการประมวลข้อมูล แนวโน้มด้านการศึกษา

และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากคะแนนมาตรฐานสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานของสถาบันทดสอบแห่งชาติ และผลการประเมิน
มาตรฐานสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับ
ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการใช้ชีวิตของผู้เรียน
ต่างสะท้อนให้เห็นถึง “วิกฤตคุณภาพ” การศึกษาของไทย
ที่อาจส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อคุณภาพกำลังคนและ
ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว อันเนื่อง
มาจากความไม่มีคุณภาพด้านวิชาการของหน่วยงานที่รับผิดชอบ
จัดการศึกษาโดยตรง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,
2552 : 4 - 8)

เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกรูปแบบหนึ่ง
ที่มีบทบาทหน้าที่จัดการศึกษาตามภารกิจ เน้นการเปิดโอกาส
ให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ
พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามหลักการและแนวนโยบาย
ของรัฐบาล โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวง
มหาดไทย เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานและให้การ
สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลอย่าง
มีคุณภาพทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา (กรมส่งเสริมการ
ปกครองท้องถิ่น, 2549 : 117) และจากการดำเนินการที่
ผ่านมามีเห็นว่าจัดการศึกษาของเทศบาลมีสภาพปัญหาที่
เกิดขึ้นปรากฏลักษณะคล้ายคลึงกับหน่วยงานการศึกษาอื่น
ที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่มาจากปัญหาอุปสรรคภายในและ
ผลกระทบภายนอกที่ได้ส่งผลต่อความคาดหวังและโอกาส
ในการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดตัวบ่งชี้ด้าน
บริหารการจัดการทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
แต่ก็ยังมีความต้องการที่จะรับความช่วยเหลือจากหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและ
ตัวบ่งชี้ระดับต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทาง
ปฏิบัติหรือเป็นเกณฑ์พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
ให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ
มาตรฐานการศึกษาชาติก็ตาม แต่สภาพปัจจุบันจะเห็นว่า
หน่วยงานต้นสังกัดยังไม่มีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่แสดงถึงการ

พัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
เทศบาลไว้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยในฐานะเป็นศึกษานิเทศก์และ
มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
เทศบาลทุกระดับ มีการกำกับติดตาม (Monitoring) และ
ประเมินผล (Evaluation) โดยตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของ
ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับ
การพัฒนาตัวบ่งชี้ อันเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนา
คุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับ
ผู้บริหารของหน่วยงานต้นสังกัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทุกฝ่ายทุกระดับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผน
การกำหนดนโยบาย การกำกับติดตามและการจัดลำดับ
คุณภาพด้านวิชาการของสถานศึกษาเทศบาลได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นการวิจัย
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรม
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ซึ่ง
เป็นประเด็นที่ท้าทาย สำหรับการบริหารจัดการงานวิชาการ
ของสถานศึกษาเทศบาลในอนาคตต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษาเทศบาล ในแต่ละองค์ประกอบหลักและ
องค์ประกอบย่อยควรมีอะไรบ้าง
2. โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรม
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ที่สร้าง
และพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำ
ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความ
สัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของ
ผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูล
เชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ คือ โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4,878 คน จาก 142 โรงเรียน ปีการศึกษา 2553

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการและครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 920 คน จาก 92 โรงเรียน ซึ่งได้มาจากเกณฑ์ร้อยละ 65 ในการกำหนดขนาดสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามประเภทของเทศบาล ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มรายชื่อสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้จำนวน 92 โรงเรียน และเลือกเจาะจงกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละสถานศึกษา จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ 1 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน รวมทั้งสิ้น 920 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 17 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 75 ตัว โดยใช้เป็นตัวแปรแฝง (Latent variables) และตัวแปรสังเกตได้ (Observed variables) ในโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย เริ่มต้นดำเนินการเดือนกรกฎาคม 2552 ถึงเดือนสิงหาคม 2553

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการและพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย และจัดทำร่างตัวบ่งชี้

ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เริ่มจากการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องและมีลักษณะความรู้และประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน การจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม การประสานงานและเชิญผู้เชี่ยวชาญประชุมพิจารณายืนยันร่างตัวบ่งชี้ การสรุปประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ปรับปรุงและพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยเริ่มจากการกำหนดขนาดสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง การสุ่มรายชื่อสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง การเลือกเจาะจงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจากตัวบ่งชี้ที่ผ่านการพัฒนาซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ระดับความเหมาะสม 5 ระดับ มีผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Power of discrimination) ทั้งฉบับ ได้เท่ากับ .999 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) รายข้อ อยู่ระหว่าง .9855 ถึง .9858 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

ได้ข้อมูลสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 870 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.57 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ **ขั้นตอนที่ 1** การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ **ขั้นตอนที่ 2** การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ ก่อนนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation co-efficiency) และค่าดัชนี KMO (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) **ขั้นตอนที่ 3** การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) โดยใช้วิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์ไลค์ลีส-ฮูดสูงสุด (Maximum likelihood: ML) และค่าสถิติตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ระดับการยอมรับ คือ ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P มากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index = GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted goodness of fit index = AGFI) ระดับการยอมรับ คือ ตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังที่สองเฉลี่ย (Root mean square error of approximation : RMSEA) ระดับการยอมรับ คือ น้อยกว่า .80 และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N : CN) ระดับการยอมรับ คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 200

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รวมทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second-order confirmatory factor analysis) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อประมวลผลและวิเคราะห์หาค่าสถิติที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ผลการสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 17 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 72 ตัว

2. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลมีจำนวนเท่าเดิม ส่วนตัวบ่งชี้ได้รับปรับปรุงและเพิ่มเติม จำนวน 75 ตัว ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คือ

องค์ประกอบหลักด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย องค์ประกอบย่อยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดทำกรอบวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกับครูและผู้เกี่ยวข้อง 2) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) ใช้ทักษะภาษาสื่อสารความเข้าใจด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง 4) กำหนดเป้าหมายร่วมกับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน และ 5) ใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อกำกับติดตาม ประเมินวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้

องค์ประกอบย่อยการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) กำหนดให้มีเกณฑ์มาตรฐานวิชาการสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา 2) ตั้งความคาดหวังด้านผลสัมฤทธิ์ทางการสอนของครูไว้สูง 3) จัดให้มีการเก็บข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียน และ 4) ให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ

องค์ประกอบย่อยการเน้นประสิทธิผลของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ให้ความสำคัญสูงสุดต่อการวางแผน การจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) กำหนดให้สถานศึกษาตั้งเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไว้สูง และ 3) บริหารเวลาในการดูแลกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างเต็มที่

องค์ประกอบย่อยการเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง
ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) บริหารจัดการศึกษาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ 2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการริเริ่มการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน 3) จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ 4) จัดให้มีการทำงานเป็นทีมเพื่อให้มีศักยภาพต่อการพัฒนางานวิชาการ และ 5) แสวงหาความรู้ใหม่และนำมาปรับใช้ตลอดเวลา

องค์ประกอบหลักด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

องค์ประกอบย่อยการจัดบรรยากาศและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) เน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) จัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้อย่างเอื้อต่อการเรียนของนักเรียน 3) จัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด 4) อุทิศเวลาให้กับการทำงานและปรากฏตัวให้เห็นตลอดเวลา และ 5) จัดให้มีการประกาศรับรู้ในความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อยการสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดี
ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ให้ความช่วยเหลือแก่ครูและนักเรียน 2) แสดงออกถึงความเอาใจใส่ให้ความสนใจที่ดีต่อครู นักเรียนและผู้ปกครอง 3) เปิดโอกาสให้ทุกคนพบปะพูดคุยได้ง่าย 4) กระตุ้นชุมชนให้การสนับสนุนสถานศึกษาเพื่อประสบผลสำเร็จทางวิชาการ และ 5) ประสานงาน ติดต่อสื่อสารและให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชนอยู่เสมอ

องค์ประกอบย่อยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสะท้อนผลงาน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) มีอุดมการณ์ทางวิชาการให้มีความสนใจเยี่ยมขั้นเรียนและการนิเทศแก่ครู 2) สนองตอบต่อความคิดเห็น ความต้องการของครูและนักเรียน 3) ใช้ฐานข้อมูลนักเรียนในการสะท้อนผลการสอนของครู

4) สร้างความเชื่อมั่นความปลอดภัย และความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพครู และ 5) จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันอยู่เสมอ

องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร

องค์ประกอบย่อยการดำเนินโครงการและกิจกรรม
ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดให้มีโครงการกิจกรรมพัฒนาครูและบุคลากรตามแผนพัฒนาสถานศึกษา 2) เน้นการพัฒนาครูให้มีความศรัทธาในวิชาชีพสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ และ 3) ประสานงานกับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อจัดโครงการและกิจกรรมพัฒนาครูและบุคลากร

องค์ประกอบย่อยการสนับสนุนความเป็นมืออาชีพของครู ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดให้มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาวิชาชีพครู 2) มุ่งมั่นตั้งใจจริงและใช้หลักคุณธรรมเพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง 3) สนับสนุนให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างดีของนักเรียน และ 4) สร้างแบบประเมินการทำงานของครูและประเมินตามระยะเวลาที่กำหนด

องค์ประกอบย่อยการนิเทศและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดระบบนิเทศการให้คำปรึกษาและประเมินกิจกรรมด้านการเรียนการสอน 2) วางแผนและสังเกตการสอนของครูโดยเน้นการมีส่วนร่วม และ 3) ติดตามการทำงานของครูเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการสอน

องค์ประกอบหลักด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบย่อยความเข้าใจหลักสูตรกับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดให้มีการทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 2) จัดเวลา กิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา 3) เน้นให้ครูสอนตามหลักการและมาตรฐานการเรียนรู้อย่างดีที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา 4) จัดให้มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อ

การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการร่วมกับครู

องค์ประกอบย่อยการใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) จัดให้มีการใช้หลักสูตรสถานศึกษาสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาการที่กำหนด 2) สร้างเครือข่ายการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา 3) ให้ความร่วมมือกับครู และผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้คุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ 4) นิเทศ กำกับ ติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และ 5) ปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อยการให้คำปรึกษาข้อมูลทางวิชาการ ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ทบทวนความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลแก่ครู 2) ให้คำปรึกษาแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) รวบรวมเอกสารความรู้ให้เป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการ และ 4) จัดให้มีการบริการข้อมูลสารสนเทศ ความรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร สื่อการสอน เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ

องค์ประกอบย่อยการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ให้ความมั่นใจว่าการเรียนการสอนสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา 2) กำกับติดตามผลการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา 3) ใช้วิธีการสังเกตร่วมกับประเมินครูเพื่อการพัฒนาการสอนของครู 4) ประเมินผลการสอนของครูเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน 5) จัดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของครู และการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และ 6) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความของนักเรียน และ

องค์ประกอบหลักด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน

องค์ประกอบย่อยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างเป็นระบบ 2) ส่งเสริมให้มีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกับ

เป้าหมายหลักสูตรสถานศึกษา 3) แจ้งผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางวิชาการให้ครูและนักเรียนทราบ และ 4) รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกระยะ

องค์ประกอบย่อยความคาดหวังต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ส่งเสริมให้มีการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นร่วมกับครูและผู้เกี่ยวข้อง 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ให้แก่ นักเรียน 3) กำหนดมาตรการด้านการอ่านและการเขียนเพื่อให้ นักเรียนอ่านคล่องเขียนคล่อง และ 4) กำหนดให้นักเรียนทุกคนมีความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์และภาษา

องค์ประกอบย่อยการเพิ่มพูนความก้าวหน้าของนักเรียน ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ใช้กลยุทธ์ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น 2) ให้ความสนใจในการพัฒนานักเรียนที่เรียนอ่อนและส่งเสริมนักเรียนที่เรียนเก่ง 3) ส่งเสริมให้มีการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอ 4) ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างเหมาะสม และ 5) ประสานงานขอความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้ดังกล่าว จะเห็นว่ามีตัวบ่งชี้เพิ่มเติมใหม่ จำนวน 3 ตัว ดังนี้ คือ 1) จัดให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลักด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และองค์ประกอบย่อยการแลกเปลี่ยนความคิดและสะท้อนผลงาน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความของนักเรียน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลักด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบย่อยการให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนการสอน และ 3) ประสานงานขอความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลักด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน องค์ประกอบย่อยการเพิ่มพูนความก้าวหน้าของนักเรียน

3. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้รวมพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมี ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 78.79 ค่า P เท่ากับ .27283 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit index : GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of fit index : AGFI) เท่ากับ .98 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังที่ 2 เฉลี่ย (Root mean square error of approximation : RMSEA) เท่ากับ .010 และค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (Critical N : CN) เท่ากับ 1135.01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ **ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย** พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ กำหนดให้มีเกณฑ์มาตรฐานวิชาการสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มาตรฐานวิชาการถือเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการดำเนินงานขององค์กร ถ้ามีการกำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ชัดเจนแล้วย่อมนำไปสู่การดำเนินงานให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ **ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้** พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด

มากที่สุด โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ อุทิศเวลาให้กับการทำงานและปรากฏตัวให้เห็นตลอดเวลา ทั้งนี้ เนื่องจากการอุทิศเวลาให้กับการทำงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอส่งผลต่อความสำเร็จของงานและเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานให้บรรลุผล ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของการอุทิศตนในการทำงาน การแสดงท่าทีที่ดีต่อนักเรียน ครูและผู้ปกครอง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และยังแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรเน้นที่การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด **ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร** พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ เน้นการพัฒนาครูให้มีความศรัทธาในวิชาชีพสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความศรัทธาในวิชาชีพถือเป็นจุดเริ่มต้นของความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ของครู ดังนั้น การเสริมสร้างความศรัทธาในวิชาชีพให้แก่ครูย่อมนำไปสู่ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนและความสำเร็จในการทำงานของครู สามารถเป็นผู้นำทางวิชาการได้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในที่สุด **ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้** พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ จัดเวลากิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหากดำเนินการให้สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแล้วย่อมนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรของสถานศึกษานั้นเอง **ด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน** พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมรายตัวบ่งชี้ที่อยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ

ส่งเสริมให้มีการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องจะทำให้ครูผู้สอนทราบจุดบกพร่องในการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพต่อไป

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล ที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวกอยู่ในระดับสูงมาก กล่าวคือ มีค่าตั้งแต่ .92 ถึง .97 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญในการเป็นตัวบ่งชี้ร่วมพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล พบว่า องค์ประกอบหลักด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร และองค์ประกอบหลักด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ .97 แสดงว่ามีความสำคัญต่อพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากสภาพแวดล้อมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี หากสถานศึกษาจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมย่อมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรให้มีศักยภาพ ตลอดจนการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมย่อมแสดงให้เห็นถึงคุณภาพในด้านวิชาการสูงไปด้วย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ทุกองค์ประกอบหลักของตัวบ่งชี้

พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาล มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าและผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า โมเดลที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย 2) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร 4) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และ 5) ด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน สามารถนำไปใช้วัดบทบาทความเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลได้อย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารทุกระดับ หน่วยงานต้นสังกัด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้บริหารสถานศึกษาเทศบาลสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ตามบริบทและสถานการณ์ที่เหมาะสมเรียงตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ คือ 1) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร 3) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการส่งเสริมคุณภาพนักเรียน และ 5) ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมเจตน์ ภูศรี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขและติดตามความก้าวหน้าตลอดเวลา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่ายิ่งและสำเร็จลุล่วงด้วยดีอย่างภาคภูมิใจ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). **คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- จันทร์านี่ สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- ฝ่ายวิชาการสำนักพิมพ์เดอะบุคส์. (2550). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เดอะบุคส์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินต์ติ้ง.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. (2550). **แผนส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554)**. กรุงเทพฯ : รังสีการพิมพ์.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552 ก). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **รายงานผลการวิจัยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- . (2551). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : ระเบียบวาระแห่งชาติ (พ.ศ. 2551 - 2555)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- . (2551). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยและพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ รุ่นที่ 2**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- . (2551). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 "ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย"**. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- . (2552). **ระบบโรงเรียนคุณภาพพระดับโลก ขึ้นมาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณภาพชั้นนำได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2549). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.